

Uusi alku 10
Mark 2:23-28
Savonlinnan Tuomiokirkko, 7.4.2010

Sapatin viettämisestä

Edellä olemme kuulleet, kuinka Jeesuksen julkinen toiminta alkoi saada vastaansa vastustusta, jo melkein heti, kun hän aloitti saarnaamisen ja parantamisen. Tätä Markus kuvaa sikermällä, jota on kuvattu tutkimuksessa otsikolla ”Kapernaumin väittelyt”. Näissä väittelyissä Jeesusta syytettiin: 1) siitä, että hän antoi syntejä anteeksi ja teki itsestään Jumalan veroisen, 2) siitä, että hän seurusteli julkisyntisten kanssa ja 3) siitä, että hän ei paastonnut riittävästi. Nyt käsitellään neljättä syytöstä, sitä, että hän ja hänen opetuslapsensa eivät pyhittäneet lepopäivää eli sapattia oikein.

Fariseusten tulkinta: sapattina ei saanut edes kävellä kauas

Ja tapahtui, että hän sapattina kulki viljavainioiden halki, ja hänen opetuslapsensa rupesivat kulkiessaan katkomaan tähkähäpäitä. Niin fariseukset sanoivat hänelle: "Katso, miksi he tekevät sapattina sitä, mikä ei ole luvallista?" (Mark 2:23-24)

Jeesuksen ja hänen opetuslastensa toiminta oli tosiaan epäilyttävää; jo pelkästään se, että he olivat matkalla paikasta toiseen sapattina. Vanhassa testamentissa oli nimittäin sanottu näin:

Herra sanoi Moosekselle: "Kuinka kauan te kieltäyditte noudattamasta minun käskyjäni ja lakiani? Muistakaa, että Herra itse on asettanut teille sapatin, ja siksi hän antaa teille kuudentena päivänä kahden päivän ruoan. Pysykää siellä missä olettekin; kenenkään ei pidä seitsemäntenä päivänä lähteä asuinpaikastaan." Niin kansa vietti seitsemäntenä päivänä lepopäivää. (2 Moos 16:28-30)

Kyseinen kohta tosin viittasi siihen, että mannaa ei saanut lähteä sapattina keräämään, mutta matkustuskielto oli laajennettu koskemaan sapattia yleisemminkin.

Sapattina ei saanut napsia viljantähkiä

Viljantähkien katkominen katsottiin työksi ja työn tekeminen oli sapattina kielletty sillä sen päivän Jumala oli Mooseksen mukaan pyhittänyt yksinomaan lepoa varten. Tämähän perustui jo luomiskertomukseen:

Näin tulivat valmiiksi taivas ja maa ja kaikki mitä niissä on. Jumala oli saanut työnsä päätökseen, ja seitsemäntenä päivänä hän lepäsi kaikesta työstään. Ja Jumala siunasi seitsemännen päivän ja pyhitti sen, koska hän sinä päivänä lepäsi kaikesta luomistyöstään. (1 Moos 2:1-3)

Mooseksen kautta Jumala oli säättänyt, että sapattina ihmisen piti levätä, niin kuin Jumalakin oli seitsemäntenä päivänä levännyt työstään. Kaikki työnteko oli silloin kielletty; juutalaisten kirjanoppineitten mukaan myös tähkähäpäitten napsiminen ruuaksi viljavainioiden ohi kuljettaessa.

Mutta varastamista sellainen matkaevään popsiminen ei ollut. Vanhassa testamentissa oli nimenomaan sanottu näin:

"Kun tulet jonkun viinitarhaan, voit syödä rypäleitä mielin määrin kunnes olet kylläinen, mutta astiaan et saa niitä kerätä. Kun kuljet viljapellon halki, voit käsin kerätä tähkypäitä, mutta sirpillä et saa leikata itsellesi toisen viljaa. (5 Moos 23:25-26)

Tämä oli osa Israelin Jumalan ”köyhäinhoitolakia”. Mutta Jeesuksen opetuslapset sovelsivat sitä fariseusten mukaan väärin, sillä sapattina kukaan ei saanut tehdä mitään työtä.

Daavid Messiaan vertauskuvana

Hän sanoi heille: "Ettekö ole koskaan lukeneet, mitä Daavid teki, kun hän ja hänen seuralaisensa olivat puutteessa ja heidän oli nälkä, kuinka hän meni Jumalan huoneeseen ylimmäisen papin Abjatarin aikana ja söi näkyleivät, joita ei ollut lupa syödä muiden kuin pappien, ja antoi myös niille, jotka hänen kanssansa olivat?" (Mark 2:25-26)

Jeesuksen vastaus alkaa: ”Ettekö ole koskaan lukeneet ...?” Se oli tuon ajan kirjanoppineen vakiotyylä. Siinä vedottiin korkeimpaan auktoriteettiin, Raamattuun, koska se oli Jumalan sanaa ja siinä oli kuultavissa hänen äänensä.

Nykysinkin kirkossa pitäisi suuntautua Raamatun mukaan. Se ei tietenkään aina ole helppoa eikä kovin yksioikoista. Silti meidän luterilaisessa kirkossamme on käynyt niin, että Raamatun auktoriteetti on ihan jo periaatteessakin katoamassa.

Minusta se on hyvin ikävä asia. Siksi olen ihan vasta äsken julkaissut kirjan nimeltä Kirkon raamattuteologiasta ja sen puutteesta (Kirjapaja 2010). Etsin siinä erilaisia keinoja sille, että kirkkomme voisi uudelleen löytää Raamatun kirjoitettuna Jumalan sanana, auktoriteettina, josta on luettavissa Jumalan kirkolle uskoma sanoma.

Jeesus siis vetosi Raamattuun kiistojen ratkaisijana. Tässä tapauksessa hän teki niin varmaankin siksi, että hänen opetuslapsiaan syyttävien fariseusten perustelujen taustalla oli myös Raamattuun vetoaminen: ”Miksi he tekevät sellaista, mitä ei sapattina ole lupa tehdä?”

Jeesus viittaa vastauksessaan Vanhan testamentin kertomukseen, jossa kuningas Daavid käy Nob-nimisessä paikassa olevassa pyhätössä ja ottaa itselleen ja miehilleen evääksi pyhät leivät Herran alttarilta.

Daavid meni Nobiin pappi Ahimelekin luo. Ahimelek tuli säikähtyneenä häntä vastaan ja kysyi: "Miksi olet yksin? Miksi sinulla ei ole ketään mukana?" Daavid vastasi pappi Ahimelekille: "Kuningas on antanut minulle tehtävän. Mutta hän sanoi: 'Kukaan ei saa tietää mitään siitä tehtävästä, jota suorittamaan sinut lähetän ja jonka olen sinulle määrännyt.' Palvelijoiden olen käsenyt tulla erääseen toiseen paikkaan. Onko sinulla täällä mitään ruokaa? Anna minulle viisi leipää tai mitä sinulla sattuu olemaan." Pappi vastasi Daavidille: "Minulla ei ole täällä tavallista leipää, mutta pyhää leipää on, jos vain palvelijasi ovat pysyneet erossa naisista." Daavid sanoi papille: "Varmasti ovat. Aina kun lähemme sotaan, on nainiin koskeminen meiltä kielletty, jotta mieheni pysyisivät pyhinä ja puhtaina. Vaikka tämä ei olekaan sotaretki, he ovat tänäänkin täysin puhtaat." Silloin pappi antoi hänelle pyhiä leipiä. Siellä ei näet ollut muuta leipää kuin uhrileipiä, jotka oli otettu pois Herran edestä silloin kun niiden tilalle oli pantu tuoreet leivät. (1 Moos 25:2-7)

Jeesuksen idea tähän kohtaan vetoamisessa on seuraava: Daavid oli ennakoiva vertauskuva Messiaasta. Siksi Daavidille oli luvallista tehdä sellaista, mikä tavalliselta pulliaiselta oli ankarasti kiellettyä. Nyt tuo Vanhan testamentin vertauskuva oli Jeesuksessa täyttynyt. Siksi hänen

lähipiirissään on koittaneet uudet ajat. Mooseksen lain pikkutarkat säännökset eivät enää voi kahlita hänen opetuslapsiaan, sillä hänessä on koittanut vapaus.

Kristus on lain loppu

Näinhän Paavali opetti myöhemmin: Jeesuksessa Vanhan testamentin kultilliset lait oli kumottu, sillä Jeesus oli täyttänyt sen puhtauden ja vanhurskauden, jota nuo kulttilait symboloivat.

Sillä minä todistan heistä, että heillä on kiivaus Jumalan puolesta, mutta ei taidon mukaan; sillä kun he eivät tunne Jumalan vanhurskautta, vaan koettavat pystyttää omaa vanhurskauttaan, eivät he ole alistuneet Jumalan vanhurskauden alle.

Sillä Kristus on lain loppu, vanhurskaudeksi jokaiselle, joka uskoo. (Room 10:3-5)

”Kristus on lain loppu”. Siksi Jeesuksen opetuslasten ei hätätilanteessa tarvinnut noudattaa Vanhan testamentin lakia, sillä he olivat Kristuksen seurassa ja hän teki heistä Jumalalle kelpaavia riippumatta säännöksistä, joita seuraamalla fariseukset pyrkivät kelpaamaan Jumalalle. Heidän pelastustiensä oli moosekselainen:

Kirjoittaahan Mooses siitä vanhurskaudesta, joka laista tulee, että ihminen, joka sen täyttää, on siitä elävä. Mutta se vanhurskaus, joka uskosta tulee, sanoo näin: ”Älä sano sydämessäsi: Kuka nousee taivaaseen?” se on: tuomaan Kristusta alas, tahi: ”Kuka astuu alas syvyyteen?” se on: nostamaan Kristusta kuolleista. Mutta mitä se sanoo? ”Sana on sinua lähellä, sinun suussasi ja sinun sydämessäsi”; se on se uskon sana, jota me saarnaamme. Sillä jos sinä tunnustat suullasi Jeesuksen Herraksi ja uskot sydämessäsi, että Jumala on hänet kuolleista herättänyt, niin sinä pelastut. (Room 10:6-9)

Jeesuksessa maailmaan oli tullut uusi järjestys, uusi tie Jumalan yhteyteen. Ei enää laki, vaan hän itse.

Tuomas sanoi hänelle: ”Herra, emme me tiedä, minne sinä menet. Kuinka voisimme tuntea tien?” Jeesus vastasi: ”Minä olen tie, totuus ja elämä. Ei kukaan pääse Isän luo muuten kuin minun kauttani. Jos te tunnente minut, opitte tuntemaan myös minun Isäni. (Joh 14:5-7)

Silti 10 käskyä ovat voimassa

Kun Jeesus on tie, se ei kuitenkaan tee Jumalan lakia tyhjäksi. Se on edelleen hyvä laki, mutta siten, ettei sen avulla tarvitse yrittää ansaita pelastusta. Näin sapattikäskykin löytää oman, osin uudenlaisen paikkansa osana jumalasuhdetta:

Ja hän sanoi heille: ”Sapatti on asetettu ihmistä varten eikä ihminen sapattia varten. Niin Ihmisen Poika siis on sapatinkin herra.” (Mark 2:27-28)

Tämä tarkoittaa sitä, että Jumala on antanut käskyn lepopäivästä siksi, että ihmiselle on hyväksi levätä kunnolla kerran viikossa. Ruumiimme tarvitsee lepoa. Ehkä vielä enemmän lepoa tarvitsee sielumme, joka kaipaa mielekkyyttä, ettei kaikesta tule yhtä ja samaa harmaata puurtamista.

Ajasta tekee mielekäästä sen vaihtelu. Arjen harmauden katkaisee pyhä, joka seitsemäs päivä. Silloin on aikaa levolle, aikaa itselle ja toisille. Niin kuin Jumala sanoi israelilaisille: ”

Tee työtä kuutena päivänä viikossa, mutta seitsemäntenä pysy työstäsi erossa, niin että härkäsi ja aasisi voivat levätä ja vierasheimoiset työntekijäsi ja vähäisimmätkin orjasi saavat virkistäytyä.”(2 Moos 23:12), ” kuten sinä itsekin” (5 Moos 5:14).

Viikottainen lepopäivä ei ole mikään itsestään selvyys. Esimerkiksi antiikin roomalaiset pitivät juutalaisia outoina ja laiskoina. He kun he lepäsivät yhden päivän joka viikko.

Minua kauhistuttaa pelkkä ajatuskin roomalaisten ajasta: viikon jokainen päivä olisi yhtä ja samaa. Päiviä tulisi kuin tuubista, samaa massaa. Ajasta häviäisi rytmi ja syvyytulottuvuus; ihmisiltä häviäisi yhteinen viikonlopun odotus.

Viikottaisella lepopäivällä on siis lepäämistäkin syvempi ulottuvuus. Se jaksottaa aikaa ja tekee siitä merkityksellistä ja pyhää. Siksikin Jeesus sanoi, että ihmistä ei ole luotu sapattia varten vaan sapatti ihmistä varten.

Vapaus orjuudesta

Niin kuin Jumala sanoi israelilaisille:

Muista, että itse olit orjana Egyptissä, kun Herra, sinun Jumalasi, kohotti voimakkaan käsivartensa ja johdatti sinut sieltä pois. Sen tähden Herra, sinun Jumalasi, käski sinun viettää lepopäivää. (5 Moos 5:15)

Suomalainen yhteiskunta on palaamassa ”Egyptin orjuuteen”, markkinavoimien orjuuteen. On tehty laki, jonka mukaan kaikki kaupat saavat olla auki koko ajan. Se johtaa yhteisen lepopäivän lopettamiseen. Pian yhteiskunta toimii koko ajan, sama koneisto tikittää aina eikä oravanpyörä koskaan pysähdy.

Se on karmeaa asia. Ei siksi, että lepopäivän ehdottomalla pyhittämisellä pitäisi ansaita elämä Jumalan yhteydessä. Vaan siksi, että yhteisen lepopäivän kadotessa ihmisyyhteisön elämästä katoaa yhteisen pyhäpäivän sille tuoma rytmi ja syvyytulottuvuus.

On aika mielenkiintoista, että Luojan lisäksi yhteisen lepopäivän pitoon kehottaa myös Lääkäriliiton puheenjohtaja, dosentti Olli Meretoja. (Yksityislääkärilehdessä) hän kirjoitti pari vuotta sitten näin:

Meille tavallisille kansalaisille on eduksi säilyttää viikossa seitsenpäiväinen rytmi, joka kulminoituu sunnuntain lepopäivässä. Vain näin säilytämme ajan ja kalenterin hallinnan kaikille yhteisenä ja voimme jaksottaa työmme ja vapaa-aikamme palvelemaan sekä työnantajaa että itseämme ja lähipiiriämme mahdollisimman ehyesti.

Mutta kuten sanottua, mikään pelastustie Jumalan antama käsky lepopäivästä ei ole. Periaatteessa siinä vallitsee uskonnollinen vapaus. Niin kuin Paavali kirjoitti:

Vapauteen Kristus vapautti meidät. Pysykää siis lujina, älkääkä antako uudestaan sitoa itseänne orjuuden ikeeseen. ... Te olette näet kutsutut vapauteen, veljet; älkää vain salliko vapauden olla yllykkeeksi lihalle, vaan palvelkaa toisianne rakkaudessa. (Gal 5:1, 13)

Lepopäivän vieton tapauksessa em. kohtaa voi soveltaa siten, että periaatteessa siinä asiassa vallitsee vapaus. Mutta vapaus ei saa olla yllykkeeksi lihalle eli ”vanhalle aatamille”. Se hölmö ei tajua levätä, se ei välitä hiljentyä Jumalan eteen vaan turruttaa itsensä jatkuvalla hyörintällä. Siihen ei saa suostua, vaan on ajateltava Jeesuksen tavoin, että Jumalan on antanut meille lepopäivän hienoksi ja erinomaiseksi lahjaksi. Se on osa Luojan ihmiselle laatimaa ihmisen käyttöohjetta ja sellaisena sitä on syytä noudattaa, jos meinaa elää ihmisen elämää.